

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 De his quæ pertinent ad bonu[m] gratiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

mo, vel angelus in puris naturalibus existens, diligit Deum plusquam seipsum naturali dilectione secundum amorem concupiscentie, quia. l. bono diuino magis frui desiderat quam maiori & suauiori, sed secundum amorem amicitie naturaliter homo plus diligit seipsum quam Deum. Est enim amor concupiscentie quo dicimur amare illud quo volumus uti, vel frui, sicut unum, vel aliquid huiusmodi. Amor autem amicitie est quo dicimur amare amicum, cui volumus bonum. Sed ista positio stare non potest. Dilectio enim naturalis est quedam naturalis inclinatio indita nature a Deo: nihil autem naturale est peruersum. Impossibile est ergo quod aliqua naturalis inclinatio, vel dilectio sit peruersa: peruersa autem dilectio est ut aliquis dilectione amicitie diligat plus se quam Deum, non potest ergo talis dilectio esse naturalis.

D. 98.

Dicendum est ergo, quod diligere Deum super omnia plus quam seipsum, est naturale non solum angelo & homini, sed etiam cuilibet creature, in quo potest amare aut sensibiliter, aut naturaliter. Inclinationes enim naturales maxime cognosci possunt in his que naturaliter agunt absque rationis deliberatione. Sic enim agit unumquodque in natura, sicut aptum natum est agi. Videmus autem quod unaquaque pars naturalis quadam inclinatione operatur ad bonum totius, etiam cum periculo, aut detrimento proprio, ut patet cum aliquis manum exponit gladio ad defensionem capitis, ex quo dependet salus totius corporis. Unde naturale est ut quae libet pars suo modo plus amet totum quam seipsam. Unde & secundum hanc naturalem inclinationem & secundum politicam uirtutem bonus cuius mortis periculose exponit pro bono communi. Manifestum est autem, quod Deus est bonum ceteris totius uniuersis, & omnium partium eius: unde quilibet creatura suo modo naturaliter plus amat Deum quam seipsam. Insensibilia quidem natura iter, bruta uero animalia sensitiue, creatura uero rationali per intellectualem amorem, quae dilectio dicitur.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod diligere Deum prout est principium totius esse, ad naturalem dilectionem pertinet. Sed diligere Deum prout est obiectum beatitudinis, est gratuite dilectionis, in qua meritum consistit: nec tamen necessarium est ut in hoc sensu sententiam magistri dicentis, quod homo in primo statu non habuit gratiam per quam mereri posset.

AD II. Dicendum, quod naturali dilectione qua Deus super omnia naturaliter diligitur, potest aliquis magis & minus uti, & quando in summo fuerit, tunc est summa preparatio ad gratiam habendam.

AD III. Dicendum, quod inclinatio rei naturalis est ad duo, scilicet ad moueri, & ad agere. Illa autem inclinatio nature que est ad moueri, in seipsa recurua est, sicut ignis mouetur sursum propter sui conseruationem: sed illa inclinatio nature que est ad agere, non est recurua in seipsa, non enim ignis agit ad generandum ignem propter seipsum, sed propter bonum generati, quod est forma eius, & uiterius propter bonum commune quod est conseruatio speciei: unde patet quod non uniuersaliter verum est, quod omnis dilectio naturalis sit in se recurua.

QVÆSTIO V.

1. dist. 1. q. 4. ad 2. 3. dist. 3. q. 4. ad 2.

DEINDE querebatur de his que pertinent ad bonum gratie. Et primo, De his que pertinent ad ipsum bonum gratie.

¶ Secundo, De his que pertinent ad malum culpae, quod ei opponitur.
¶ Circa bonum gratie querebatur.
¶ Primo quidem, De eo quod pertinet ad omnes.
¶ Secundo, De eo quod pertinet ad clericos.
¶ Tertio, De eo quod pertinet ad religiosos.
¶ Circa ea uero, que ad omnes pertinent, querebatur de duabus partibus penitentiae.
¶ Primo, De contritione, utrum contritus tenetur uelle magis esse in inferno, quam peccare.
¶ Secundo, De confessione.

ARTICVLVS IX.

Utrum contritus debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare.

AD PRIMUM sic procedebatur. Videtur, quod contritus non debeat magis uelle esse in inferno, quam peccare. Poena enim inferni est æterna & irremediabilis: de peccato autem potest liberari per penitentiam, ergo magis debet uelle peccare, quam in inferno esse.

¶ Præterea pena inferni includit culpam, una enim de penis inferni est uermis, id est, conscientie remorsus de culpa: culpa autem non includit penam inferni, ergo magis est eligenda culpa quam poena inferni.

SED CONTRA est, quod Anselmus dicit in libro similitudinibus, quod aliquis debet magis eligere esse in inferno sine culpa, quam in paradiso cum culpa, quia innocens in inferno non sentiet penam, & peccator in paradiso non gauderet gloria.

RESPON. Dicendum, quod contritus tenetur in generali uelle pati magis quam unquam peccare, quam peccare, & hoc ideo quia contritus non potest esse sine charitate, per quam omnia dimittuntur peccata. Ex charitate enim plus homo diligit Deum quam seipsum, peccare autem est contra Deum: puniri autem est aliquid pati contra seipsum: unde charitas hoc requirit, ut quamlibet penam homo contritus reueligat culpa. Sed in speciali descendere ad hanc penam, uel ad illam non tenetur: quinimo stulte faceret, si quis seipsum, uel alium sollicitaret super huiusmodi particularibus penis. Manifestum est enim, quod sicut delectabilia plus mouent in particulari consideratione, quam in communi: ita terribilia plus terrent in particulari consideratione, & aliqui sunt qui in notentatione non cadunt, qui forte maiori caderent ad libidinem, sed si per considerationem descendunt ad singulas illecebras, magis moueretur. Et similiter aliquis non refugeret pauam mortem pro Christo: sed si descenderet ad considerandum singulas penas, magis retraheretur: & ideo descendere in talibus ad singula, est inducere hominem in tentationem, & præbere occasionem peccandi.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod culpa peccati mortalis de se perpetua est, sed ex sola Dei misericordia remedium habet. ¶ Præterea plus præponderat bonum diuinum, contra quod agit culpa, bono nature creature, cui opponitur poena, quam perpetuitas poene temporalis tibi culpa.

AD SECUNDUM Dicendum, quod remorsus conscientie non est culpa, sed consequens ad culpam, & potest esse sine culpa, ut in eo qui habet conscientiam errantem de præterito commisso: sicut si aliquis credit aliquid a se prius commissum esse illicitum, quod tamen licitum erat, & ipse dum faceret, licitum reputabat.

QVÆ-